

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«ОДЕСЬКА АКАДЕМІЯ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ»**

Кафедра педагогіки та освітнього менеджменту

Розглянуто та затверджено на засіданні
кафедри педагогіки та освітнього менеджменту
Протокол № 15 від 01 червня 2023 року
Завідувач кафедри Кузнєцова Н. В.

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Методичний супровід педагогічної діяльності

Рівень вищої освіти другий (магістерський)

Спеціальність 011 Освітні, педагогічні науки

Освітньо-професійна програма Педагогіка середньої освіти

П.І.Б. викладача	Стрельбицька Світлана Михайлівна
Науковий ступінь, вчене звання, посада	Кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри педагогіки та освітнього менеджменту
Контактні дані викладача	E-mail: lawyerkonsult@gmail.com т. моб. 0976444673
Консультації	Вівторок - 16:00-17:00

2023 – 2024

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	<i>денна форма навчання</i>	<i>заочна форма навчання</i>
Загальна кількість: кредитів – 3 годин – 90 змістових модулів – 1	Обов'язкова	
	Рік підготовки:	
		1-й
	Семестр	
		2-й
	Лекції	
		8 год.
	Практичні, семінарські	
		4 год.
	Самостійна робота	
		78 год.
	Форма підсумкового контролю: іспит	

2. Анотація до курсу

Запропонована програма ставить за мету формування системи знань з теорії та практики методичною роботою закладу освіти в сучасних умовах і методичного супроводу педагогічної діяльності.

Предмет дисципліни – є теоретичні засади методичного супроводу педагогічної діяльності.

Завдання: *сформувати* у здобувачів вищої освіти систематизовані комплексні знання про сутність методичної роботи та методичного супроводу у закладі загальної середньої освіти; консультативною діяльністю та консультативними службами у галузі освіти; *ознайомити* з нормативно-правовими актами з організації методичної роботи закладі загальної середньої освіти; основними підходами до планування та організації методичної роботи ЗЗСО; *формуванню* розуміння змісту методичної роботи в ЗЗСО; завдань, принципів та основних вимог до організації методичної роботи з педагогічними працівниками; здатності до кваліфікованого застосування загальних вимог до діловодства методичної роботи в ЗЗСО; сучасного системного мислення та комплексу спеціальних знань у напрямі методичної підсистеми освітньої організації у взаємозв'язку із зовнішнім середовищем; готовності до професійного самовдосконалення й саморозвитку, продуктивної педагогічної діяльності в педагогічних системах.

Переваги: програма базується на новітніх досягненнях сучасних наукових здобутках, спрямована на набуття компетенцій і компетентностей для методичного супроводу педагогічної діяльності.

3. Технологічна карта дисципліни

Тема	Зміст	Завдання	Контроль
Змістовий модуль 1. Теоретичні та практичні засади організації методичного супроводу педагогічної діяльності			
Тема 1. Методична діяльність закладу загальної середньої освіти: зміст, форми організації, управління та пріоритети	Методична робота: мета, завдання і структура. Нормативно-правове забезпечення методичної діяльності закладу загальної середньої освіти. Функції методичної роботи. Принципи методичної роботи. Складові компоненти та напрями	Створити презентацію та охарактеризувати на тему: «Методична робота: мета, завдання і структура»;	Перевірка тематичного словника, доповіді та презентації

методичної роботи	методичної роботи. Зміст методичної роботи в закладі загальної середньої освіти. Форми організації методичної роботи. Індивідуальні форми. Колективні форми. Педагогічна інтернатура. Методична рада школи. Планування роботи методичних об'єднань в закладі загальної середньої освіти, комплексний аналіз. Організації методичної роботи. Пріоритети методичної роботи. Сучасне управління методичною роботою на рівні закладу загальної середньої освіти. Основні завдання й зміст управління методичною роботою ЗЗСО. Положення управління методичною роботою у ЗЗСО нового типу. Структура управління методичною роботою. Організація управління процесом самоосвітньої діяльності педагогічних працівників. Моніторинг методичної роботи в закладі – основа прийняття управлінських рішень. Особистісно зорієнтоване управління методичною роботою. Організація методичного супроводу в умовах НУШ.	підготувати виступ на тему «Організація методичного супроводу в умовах НУШ», розкрити питання з різних боків (до 3 стор)	
Тема 2. Система роботи з передовим педагогічним досвідом	Поняття про передовий педагогічний досвід. Виявлення передового педагогічного досвіду. Методи вивчення та узагальнення передового педагогічного досвіду. Технологія впровадження передового педагогічного досвіду. Види педагогічний досвіду (передовий, масовий (позитивний), недостатній). Класифікація передового педагогічного досвіду. Критерії оцінки передового педагогічного досвіду (актуальність, новизна, результативність, стабільність, перспективність). Рівні передового педагогічного	Розробити схему про методи вивчення та узагальнення передового педагогічного досвіду; розкрити етапи впровадження передового педагогічного досвіду у вигляді таблиці	Перевірка тематичного словника, схеми та таблиці

	досвіду (науковий, методичний, практичний). Характер передового педагогічного досвіду (цілеспрямований і випадковий). Методи оцінювання передового педагогічного досвіду. Методи поширення передового педагогічного досвіду. Етапи впровадження передового педагогічного досвіду.		
Тема 3. Консультаційна діяльність і консультаційні служби у галузі освіти	Консультаційна діяльність у галузі освіти: специфіка та види консультаційних послуг. Консультаційні служби у галузі освіти, особливості їх функціонування. Розвиток консультаційної діяльності в галузі освіти. Методи методичної роботи і педагогічного консультування. Поняття методів методичної роботи і педагогічного консультування. Класифікація методів методичної роботи і педагогічного консультування. Значення та характеристика групових методів методичної роботи та педагогічного консультування. Значення та характеристика індивідуальних методів методичної роботи та педагогічного консультування. Форми методичної роботи й педагогічного консультування. Поняття форм методичної роботи й педагогічного консультування. Класифікація форм методичної роботи й педагогічного консультування. Особливості застосування групових форм методичної роботи та педагогічного консультування. Специфіка та умови застосування індивідуальних форм методичної роботи та педагогічного консультування.	Обрати із запропонованих у темі питань актуальну проблему, проаналізувати її сучасний стан із різних джерел та підготувати доповідь (до 5 хв.) з пропозиціями її розв'язання (до 2 стор.); проаналізувати та охарактеризувати форми методичної роботи й педагогічного консультування	Перевірка тематичного словника, доповіді
Тема 4. Концептуальні основи методичної системи підготовки	Теоретичні та методичні засади підготовки майбутніх педагогів до безперервного професійного саморозвитку. Методологічні підходи до вивчення проблеми професійного саморозвитку	Перерахуйте і поясніть методологічні підходи до вивчення проблеми	Перевірка тематичного словника, плану власного професійного розвитку

педагогів до безперервного професійного саморозвитку	майбутнього вчителя в сучасній системі освіти. Взаємозв'язок понять «розвиток» і «саморозвиток» особистості. Професійний саморозвиток педагога як психолого-педагогічна категорія. Планування професійного саморозвитку педагогічного працівника. Зарубіжний досвід підготовки фахівців до професійного саморозвитку. Сутнісні характеристики та структура готовності педагогічних працівників до безперервного професійного саморозвитку. Методична компетентність педагогічного працівника. Професійна компетентність, професійна майстерність.	професійного саморозвитку майбутнього вчителя в сучасній системі освіти; розплануйте власний професійний саморозвиток на поточний навчальний рік	
Тема 5. Методичний супровід атестації педагогічних працівників закладу загальної середньої освіти	Основні визначення, мета та принципи атестації педагогічних працівників. Положення про атестацію педагогічних працівників. Планування атестації педагогів. Положення про центр професійного розвитку педагогічних працівників. Методичний супровід атестації педагога. Індивідуальна підготовка та проходження атестації. Методика розробки творчого звіту педагога. Портфоліо педагога та учня, методика їх створення. Вимоги до складання портфоліо. Основні складові портфоліо. Основні напрями створення та реалізації портфоліо. Вивчення інформаційних джерел з проблем дослідження.	Проаналізуйте Положення про атестацію педагогічних працівників, надайте коротку характеристику (до 3 сторінок); розробіть творчого звіту педагога; складіть власне портфоліо, як педагога ЗЗСО	Перевірка тематичного словника, характеристики Положення, творчого звіту педагога, портфоліо

За кожною темою від здобувачів освіти вимагається:

- ведення тематичного словника, самостійно опрацьованих тем згідно з правилами цитування.

4. Політика курсу

Під час лекційних занять від здобувача вимагається уважно слухати викладача, конспектувати основні положення теми, брати участь в дискусіях, пошуково-дослідницької діяльності та інтерактиві.

До кожного **практичного заняття** здобувач повинен сумлінно готуватися: вивчати навчальний матеріал за темою відповідно до навчально-тематичного плану дисципліни, виконувати практичні завдання, готувати виступи і презентації. Під час проведення практичного заняття здобувачі повинні брати активну участь в обговоренні теми, відповідати

на питання викладача та своїх одногрупників, брати активну участь у всіх видах навчальної діяльності, організованої викладачем.

Самостійна робота здобувачів передбачає самостійне вивчення тем і питань дисципліни, визначених викладачем, ведення тематичного словника, підготовку навчальних та аналітичних матеріалів, виконання практичних завдань для роботи на практичних заняттях.

Політика щодо академічної доброчесності. Здобувач вищої освіти при виконанні самостійної роботи, індивідуальних завдань повинен дотримуватись принципів академічної доброчесності, не допускати академічний плагіат. Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту з коректними текстовими запозиченнями, які не повинні перевищувати 20%. Списування під час виконання самостійних робіт та на екзаменах заборонені.

Політика щодо дедлайнів та перескладань. Перескладання академічних заборгованостей відбувається за наявності поважних причин.

Замість виконання завдань (вивчення тем) можуть також додатково враховуватись такі види активностей здобувача:

- проходження тренінг-курсів чи дистанційних курсів з використання сучасних освітніх технологій на платформах Coursera, Prometheus тощо (за наявності відповідного документу про їх закінчення, надання копії викладачу);

- участь в майстер-класах, форумах, конференціях, семінарах, зустрічах з проблем використання сучасних освітніх технологій (з підготовкою есе, прес-релізу, інформаційного повідомлення тощо, що підтверджено навчальною програмою заходу чи відповідним сертифікатом);

- участь у прикладних дослідженнях з проблем використання сучасних освітніх технологій (в розробці анкетних форм, проведенні опитувань, підготовці та проведенні фокус-груп, обробці результатів дослідження, підготовці звіту, презентації результатів тощо, що підтверджується демонстрацією відповідних матеріалів).

5. Критерії оцінювання результатів навчання

5.1 Критерії оцінювання за всіма видами робіт

Оцінка за національною шкалою	100-бальна шкала	Критерії оцінювання навчальних досягнень	
		Теоретична підготовка	Практична підготовка
		Здобувач вищої освіти	
Відмінно	90-100	у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей; робить самостійні висновки, виявляє причинно-наслідкові зв'язки; рецензує відповіді інших здобувачів, самостійно знаходить додаткову інформацію та використовує її для реалізації поставлених перед ним завдань, вільно використовує нові інформаційні технології для поповнення власних знань	може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання завдання й оцінити результати власної практичної діяльності; виконує завдання, не передбачені навчальною програмою; вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу; проявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань при самостійній роботі
Добре	75-89	достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових	за зразком самостійно виконує практичні завдання, передбачені програмою; має стійкі навички виконання завдання

		відповідей, використовуючи при цьому нормативну та обов'язкову літературу; застосовує знання для розв'язання стандартних ситуацій; самостійно аналізує, узагальнює і систематизує навчальну інформацію, але допускає несуттєві неточності	
Задовільно	60-74	володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні або відтворює певну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків, знає основні поняття навчального матеріалу; має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого; під час виявлення причинно-наслідкових зв'язків і формулювання висновків	може використовувати знання в стандартних ситуаціях, має елементарні, нестійкі навички виконання завдання
Незадовільно з можливістю повторного складання	35-59	володіє навчальним матеріалом поверхово й фрагментарно; безсистемно виокремлює випадкові ознаки вивченого; не вміє робити найпростіші операції аналізу і синтезу; робити узагальнення, висновки; під час відповіді допускаються суттєві помилки	планує та виконує частину завдання за допомогою викладача, відсутні сформовані вміння та навички
Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	0-34	не володіє навчальним матеріалом	виконує лише елементи завдання, потребує постійної допомоги викладача

5.2. Критерії оцінювання для поточного контролю (за різними видами роботи)

Вид роботи	Бали	Критерії
Усні відповіді, участь у практичному занятті	5	Здобувач вищої освіти у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає; робить самостійні висновки, виявляє причинно-наслідкові зв'язки; аналізує педагогічну практику. Активно бере участь у занятті, висловлює обґрунтовані міркування, рецензує відповіді інших здобувачів, наводить доцільні приклади. Впевнено з творчим підходом виконує завдання.
	4-3	Здобувач достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, використовуючи при цьому нормативну та обов'язкову літературу; застосовує знання для розв'язання стандартних ситуацій; самостійно аналізує, узагальнює і систематизує навчальну інформацію, але допускає несуттєві неточності.

		Активність виявляє епізодично, відповіді надає правильні, але стандартні, не завжди впевнений у висловлених положеннях. Має певні труднощі щодо обґрунтування власної думки. Завдання виконує шаблонно, іноді потребує допомоги викладача.
	2-1	Здобувач частково володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні, припускається помилок при відтворенні основних понять навчального матеріалу; має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого; під час виявлення причинно-наслідкових зв'язків і формулювання висновків. Переважно спостерігає за заняттям, не може самостійно виконати завдання.
	0	Відсутній на занятті
Письмові роботи	4	Завдання виконані з використанням кількох релевантних джерел. Відповіді повні, ґрунтовні, демонструють власну точку зору. Наведені приклади повністю відповідають завданню. Повністю дотримані вимоги щодо письмового/електронного оформлення робіт, з дотриманням правил цитування та покликання.
	3-2	Завдання виконані з використанням 1-2 джерел. Відповіді досить повні, частково демонструють власну точку зору. Наведені приклади формально відповідають завданню. Дотримані вимоги щодо письмового/електронного оформлення робіт, з дотриманням правил цитування та покликання, але є несуттєві неточності.
	1	Завдання виконані з використанням 1 джерела. Відповіді неповні, не демонструють власну точку зору. Наведені приклади не зовсім відповідають завданню. Порушені вимоги щодо письмового/електронного оформлення робіт, правила цитування та покликання, є суттєві помилки.
	0	Завдання не виконано або виконано з порушенням норм академічної доброчесності.
Презентація роботи	4	Виконана робота презентується усно з використанням мультимедійної презентації. Усний виступ відповідає всім вимогам щодо педагогічного виступу перед аудиторією (правильне, яскраве мовлення; уміння взаємодіяти з аудиторією тощо). Презентація логічна, змістовна, цікава. Здобувач демонструє уміння самостійно знаходити додаткову інформацію та використовувати її для реалізації поставлених перед ним завдань, вільно використовує нові інформаційні технології для інтерактивного виступу.
	3-2	Виконана робота презентується усно з використанням мультимедійної презентації. Усний виступ в основному відповідає вимогам щодо педагогічного виступу перед аудиторією. Презентація змістовна, але не відповідає завданню інтерактивності, дублює текст виступу. Здобувач не демонструє уміння самостійно знаходити додаткову інформацію та використовувати її для реалізації поставлених перед ним завдань, недостатньо використовує нові інформаційні технології для інтерактивного виступу.
	1	Виконана робота представлена без мультимедійної презентації. Завдання виконано з суттєвими помилками. Порушені вимоги щодо педагогічного мовлення та взаємодії з аудиторією.
	0	Завдання не виконано або виконано з порушенням норм академічної доброчесності.

6. Розподіл балів, які отримують здобувачі

Поточний та/або періодичний контроль							Підсумковий контроль	Загальна підсумкова оцінка
Змістовий модуль 1							20	100
T1	T2		T3	T4	T5			
ср	п	ср	ср	ср	п	ср		
14	10	10	12	14	10	10		

*Умовні позначення: СР – самостійна робота, п – практичні заняття

7. Рекомендована література

Основна:

1. Дмитренко К. А., Коновалова М. В., Семиволос О. П., Бекетова С. В. Звичайні форми роботи – новий підхід: розвиваємо ключові компетентності : метод. посіб. Харків : ВГ «Основа», 2018. 119 с.

2. Консультуємо та створюємо професійні спільноти : путівник для консультантів центрів професійного розвитку педагогічних працівників / Н. Кипиченко, О. Федоренко. Київ, 2022. 42 с.

3. Науково-методичний супровід професійного розвитку педагогів у контексті реалізації концепції «Нова українська школа»: матеріали науково-практичної інтернет-конференції (17 червня 2021 р., м. Луцьк) / укладач: О. П. Муляр. Луцьк : Волинський ІІПО, 2021. 112 с.

4. Пометун О. І. Компетентнісно орієнтована методика навчання історії в основній школі : методичний посібник. Київ : ТОВ «КОНВІ ПРІНТ», 2018. 208 с.

5. Психосоціальна підтримка в кризовій ситуації : методичний посібник для педагогів / С. Богданов, О. Залеська. Київ : Пульсари, 2018. 76 с.

6. Розвиток науково-методичної компетентності педагогічних працівників ЗП(ПТ)О у системі післядипломної освіти : науково-методичний посібник / Єрмоленко А. Б., Набок М. В., Шевчук С. С., Масліч С. В., Кулішов В. С. Біла Церква : БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, 2021. 101 с.

7. Толочко С. В. Концепція та методика формування науково-методичної компетентності викладачів у системі післядипломної педагогічної освіти : монографія. Ніжин : Вид-во імені Миколи Гоголя, 2019. 358 с.

8. Шевчук С. С. Реалізація сучасних освітніх практик у професійну підготовку фахівців сфери обслуговування : навчально-методичний посібник. Біла Церква : БІНПО ДВНЗ «УМО» НАПНУ, 2018. 139 с.

9. Шевчук С. С., Кулішов В. С. Дидактика професійної освіти: практико- зорієнтований аспект : навчально-методичний посібник. Біла Церква : БІНПО ДЗВО «УМО» НАПНУ, 2021. 212 с.

10. Шевчук С. С. Навчально-методична діяльність педагога ЗП(ПТ)О на засадах компетентнісного підходу : навчально-методичний посібник. Біла Церква : БІНПО ДЗВО «УМО» НАПНУ, 2021. 73 с.

Додаткова:

1. Кондратова Г. Л. Науково-методичний супровід розвитку педагогічної майстерності вчителів музичного мистецтва у післядипломній освіті. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2019. № 63. С. 93–97.

2. Ліктей Л. М. Сучасний стан розвитку методичної компетентності викладачів гуманітарних дисциплін педагогічних коледжів. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2020. № 68. С. 82–85.

3. Професійний розвиток вчителя в XXI столітті та українські реалії післядипломної педагогічної освіти (за результатами віртуального «круглого столу»). URL: <http://education-ua.org/ua/draft-regulations/213-profesijnij-rozvitok-vchitelya-v-khkh-stolitti-ta-ukrajinski-realiji-pislyadiplomnoji-pedagogichnoji-osviti-za-rezultatami-virtualnogo-kruglogo-stolu>

4. Розвиток науково-методичної компетентності педагогічних працівників ЗП(ПТ)О в умовах воєнного стану та пандемії : матеріали регіонального науково-практичного семінару (26 травня 2022 року). БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України / упор. А. Єрмоленко. Біла Церква, 2022. 76 с.

5. Рудницька Н., Тарнавська Н. Дидактична суть інтеграції та способи її реалізації у процесі навчання. *Молодь і ринок*. 2018. №7 (162). С.4–51.

6. Стрельбицька С. М. Професійна зрілість як складова професіоналізму особистості : концептуальні засади. Науковий часопис національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова: збірник наукових праць. Київ : Видавничий дім «Гельветика», 2022. Випуск 88. С. 199–203.

7. Стрельбицька С. М. Портфоліо як альтернативний інструмент оцінки науково-дослідницької діяльності здобувачів магістратури та аспірантури. Педагогічна наука і освіта у сучасному вимірі: проблеми та перспективи розвитку: Матеріали V Всеукраїнської науково-практичної конференції (19 травня 2023р.) / за заг. ред. В. В. Ягоднікової. Одеса : видавець Букаєв Вадим Вікторович. 2023. С. 350–353.

8. Толочко С. В. Професійний і особистісний розвиток педагогів у системі післядипломної педагогічної освіти для сталого розвитку. Педагогічні науки. 2018. № 83. Т. 2. С. 184–191.

9. Управління методичною роботою в закладі освіти : методичні рекомендації до семінарських занять для студентів денної форми навчання спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки» ОС «Магістр» / укладачі : В. І. Кобаль, М. О. Томашевська. Мукачево : Вид-во МДУ, 2020. 59 с.

10. Шанскова Т. І. Професійний розвиток педагогічних працівників закладів дошкільної освіти у процесі методичної роботи. *Педагогіка формування творчої особистості у вищих і загальноосвітніх школах*. Запоріжжя, 2020. Вип. 70. С. 45–50.

Нормативно-правові акти.

Закони України:

1. Про освіту : Закон України від 02.07.2023 № 3143-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 04.06. 2023).

2. Про вищу освіту : Закон України від 28.05.2023 № 3062-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення: 04.06. 2023).

3. Про професійний розвиток працівників : Закон України від 12.01.2012 р. № 4312-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4312-17#Text> (дата звернення: 04.06. 2023).

Постанови Кабінету Міністрів України:

1. Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників : постанова КМ України від 21.08.2019 р. № 800. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-%D0%BF#Text> (дата звернення: 10.06. 2023).

Накази Міністерства освіти і науки України:

1. Про затвердження Положення про атестацію педагогічних працівників : наказ МОН України від 01.09.2023. z1690-22. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1649-22#Text> (дата звернення: 03.09.2023).

Інтернет-ресурси:

1. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada>
2. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. URL: <http://www.kmu.gov.ua>
3. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України. URL: <http://www.mon.gov.ua>
4. Офіційний сайт Національної бібліотеки імені В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbiv.gov.ua>